

Szövés és vetület

GIANFRANCO ZAPPETTINI

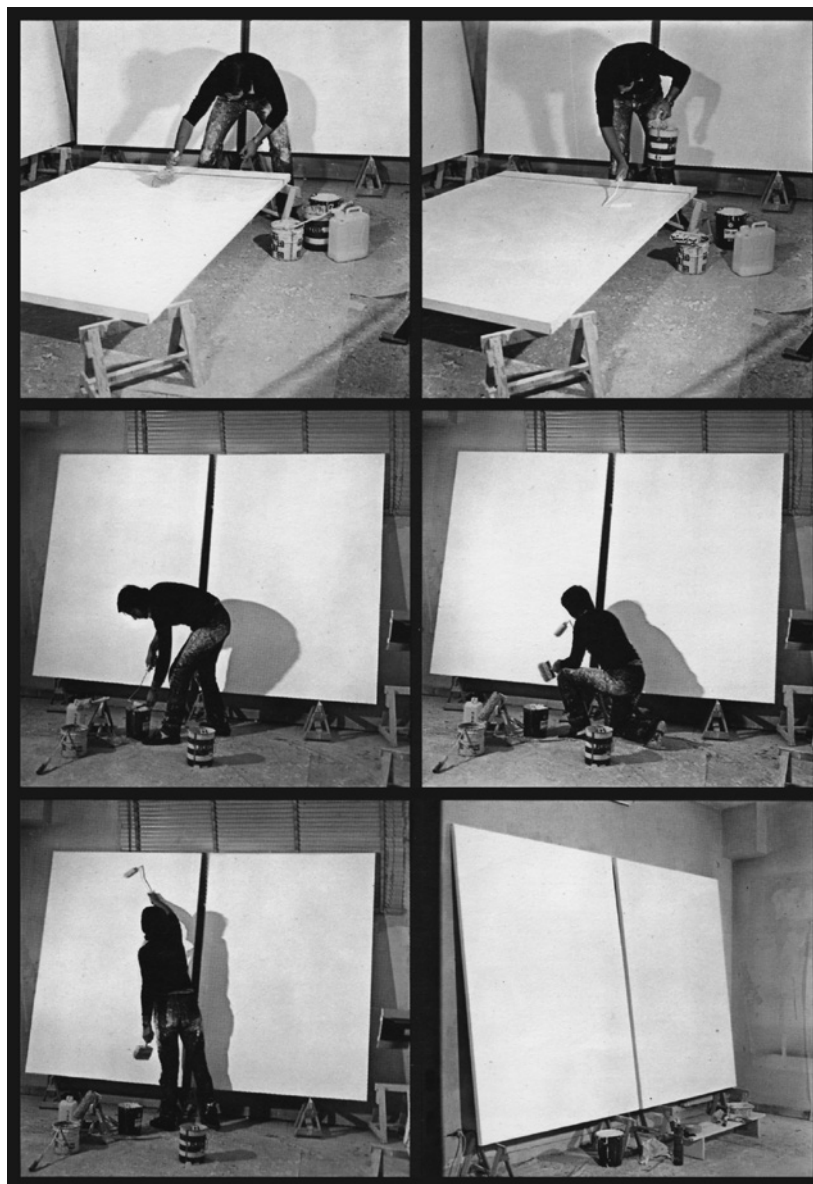
„Most, hallgatással mutatván a lélek,
hogy ami bordát elejébe tettem,
átszötte, s rajtam a sor, én beszélek...”

(Dante: *Paradicsom*, XVII. ének, 100-102.)

Az olasz GIANFRANCO ZAPPETTINI az európai analitikus festészet egyik mestere. A monokrómmal kacérkodó képei több mint fél évszázada a festészet nyelvét és a művészet értelmét kutatják. A vizuálisan erős, szenzuális alkotások mélyen gyökerező szimbolikát rejtenek.

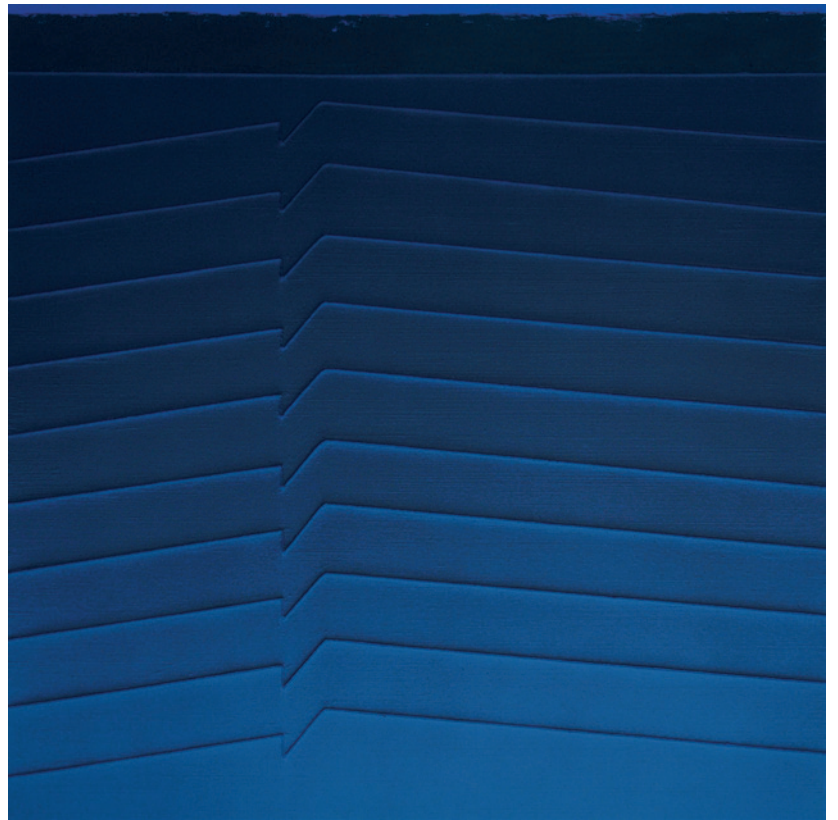
Az 1960-as években a hagyományos művészeti kommunikáció tárgyias formáival szakító konceptuális irányzat alfajai váltak meghatározóvá a vasfüggönyön túli Európában. Képviselői tagadták a festészet helyét és szükségességét a modern művészetben, és úgy gondolták, azt az új művészeti forradalom el fogja söpörni. Ugyanakkor ez idő tájt léptek színre azok az alkotók is, akikben egy új festészeti nyelv kialakításának vágya és igénye fogalmazódott meg. Szerintük a művészet nem a világgal, hanem önmagával kell, hogy foglalkozzon, s ezek az alkotók a festészet feladatát a festészet alapelemeinek meghatározásában látták – ők voltak az analitikusok. A német kritikus és kurátor, Klaus Honnef professzor volt az első, aki leírta ezen irányzat elveit és megnevezett néhány ide sorolható európai művészt – köztük az olasz Gianfranco Zappettinit. A mozgalmat alkotó művészek között a távolság – földrajzi és szellemi értelemben egyaránt – olykor hatalmas volt, de megosztották egymással elképzeléseiket és hasonló módon fejezték ki magukat.

Gianfranco
Zappettini
munka közben, 1973

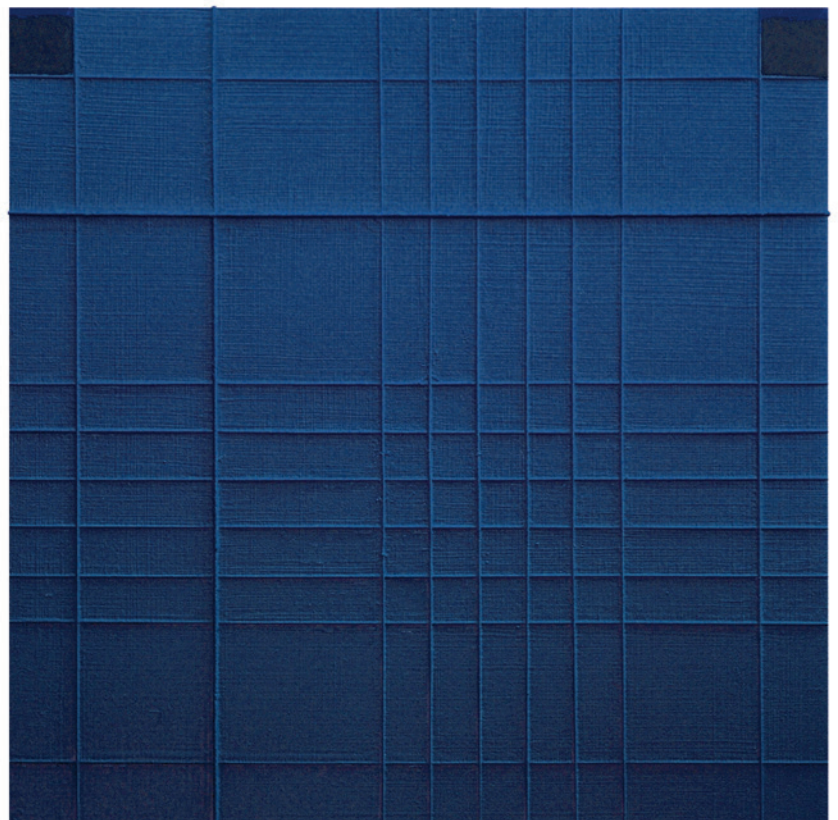

Honeffel együtt két ifjú, Zappettini és Winfred Gaul különösen elmélyedt az új irányzatban, és hozzájárított annak teoretizálásához. A merev, kötött rendszerek elutasítása inspirálta őket abban, hogy az önkifejezés egy (újra) felfedezésre váró szabadsága felé forduljanak. Gianfranco Zappettini 1939-ben született Genovában. Mindig is művésznak készült, s már gyermekként is lenyűgözték az édesapja chiavari üzemében készülő makramé kézimunkák, a szövés-motívum pedig nemcsak visszaköszön későbbi alkotásain, de művészetének fontos szimbólumává is vált. Szülővárosában a Nicolo Barabino Művészeti Gimnáziumban, majd a Carrarai Szépművészeti Akadémián tanult. Nagy hatást gyakorolt rá Piet Mondrian, Lucio Fontana, Kazimir Malevics és Mark Rothko művészete. „Ők voltak az én igazi mestereim, habár személyesen csak Fontanával találkozhattam.” Művészetének formálásában fontos szerepet játszottak azok a tanulmányutak is, melyek során módjában állt meglátogatni Max Bill, Sonia Delaunay, valamint Alberto Magnelli műtermeit is. Az 1960-as években került kapcsolatba francia, német, illetve holland művészekkel, és ez segítette abban, hogy kellő rálátása legyen az akkori trendekre. 1961-ben lépett először a nyilvánosság elé művészetével, majd ezután már egymást követték az önálló tárlatok és a rangos kollektív kiállítások.

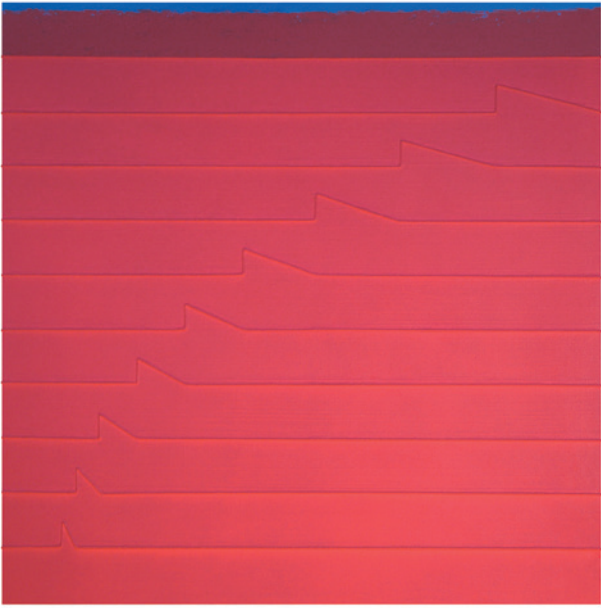
Nem választotta az analitikus irányzatot, mert az a pályája kezdetén még nem is létezett. A hetvenes évek első felében már azon művészek közé tartozott, akik a festészet megújításával, a festészeti nyelv újjáépítésével és az absztrakció új alapjainak lerakásával foglalkoztak. Eltűnni vagy újra feltalálni – Zappettini olvasatában a kor művészete nem kínált harmadik opciót a festészet számára: vagy átengedi a terepet a konceptuális irányzatnak, lemondva ezzel vezető szerepéről, vagy újra felfedezve önmagát ismét a művészet középpontjába kerül. Küzdött, hogy életben tartsa a festészetet, mert hitte, hogy ez a hozzá hasonló fiatal művészek kötelessége. Munkájában próbálja mindig a saját útját járni, nem követ másokat. Nem elsősorban festékekkel alkotja műveit, hanem helyette színeket és az építőiparból vett kellékeket, illetve olyan plasztik elemeket használ, amelyek szokatlanok a festészetben, a nejlontól a műanyag hálón át egészen a kvarcporig, márványig. Keresi az interakciót minden olyan matéria között, amelyet a vásznon felhasználhat. Kompozícióival egyfajta statikus dinamikát, tapintható feszültséget hoz létre, amit a lüktető, „mediterrán” színvilággal és a felhasznált anyagok esszenciájával szabadít fel. A festői felület líraian finom vagy épp drámaian szenvedélyes alakításával műveit kilépteti a síkból, a kép és a relief közti képlékeny határmezsgyébe helyezi át. Előszeretettel használ archaikus geometriai alakzatokat, melyek egymásra rakódnak,

GIANFRANCO ZAPPETTINI
La trama e l'ordito n 73, 2010, 120 x 120 cm

GIANFRANCO ZAPPETTINI
La trama e l'ordito n 32, 2010, 60 x 60 cm

GIANFRANCO ZAPPETTINI
La trama e l'ordito n. 69, 2010, 100 x 100 cm

minden struktúra relativizálódik, átértelmezi a másikat, s így víziókká oldódnak festményein. Művészetének szimbolikájában jelentős szerepet kaptak a gyermekkor emlékeivel összefonódott antik mítoszok, különösképp a sors fonalát szövő és elvágó, ezzel az ember életét kezükben tartó párkák története volt rá nagy hatással. Az 1980-as évektől egyre inkább előtérbe került nála a spiritualitás: „A festészet nekem napi lélek-gyakorlat: úgy dolgozom, mintha szerzetes lennék egy kolostorban, s az alkotással emelem magasabb spirituális szintre a tudatom. A minden nap megismételt mozdulatok az imáim.” Több mint fél évszázados munkásságára visszatekintve konstatálhatjuk, hogy a pályája kezdetén kidolgozott programját mindvégig hűen követvén, egyre elmélyültebb piktúrát teremtve alkotta újra a festészet nyelvét.

GIANFRANCO ZAPPETTINI

